

LUCIA IGLESIAS DA CUNHA, PRESIDENTA DA SGEA

A EDUCACIÓN AMBIENTAL EN GALIZA SEGUE EN ESTADO DE PARÁLISE

Entrevista por Belén Rodríguez

Ramsés Pérez

- Que é a SGEA?

- Nace no ano 2000, da iniciativa de persoas que se dedican á Educación ambiental (EA) desde diferentes ámbitos: profesorado, colectivos ecoloxistas, persoas singulares na produción de materiais ou na reivindicación da profesión, investigadores e docentes. A idea é mellorar as condicións profesionais e a imaxe social da EA, potenciar a súa necesidade e a súa positividade no país.

"A poboación non reconece as problemáticas ambientais máis próximas e a EA contribúe á invisibilidade das mesmas"

En 2001 constitúese formalmente a Sociedade Galega de Educación Ambiental, definíndose, nin como empresa nin como colectivo ecoloxista, senón como algo intermedio que busca potenciar as actividades e propostas en EA e mellorar a situación dos profesionais na materia. Así podemos favorecer, indirectamente, a presenza da EA no sector asociativo, nas empresas e no propio movemento ecoloxista.

- En que contexto xurdía?

- Había una perspectiva ilusionante de futuro. Un ano antes elaborárase a Estratexia Galega de Educación Ambiental (EGEA), e no contexto español estíbese na dinámica da xeración dun Libro Branco de EA, desde o Ministerio de Medio Ambiente. Pero, posteriormente, houbo un "baño de realismo", deixando esmorecer todo este proceso. O goberno da Xunta que aprobou a EGEA non fixo ningún tipo de acción para aplicala e desenvolver as súas recomendacións; e os sectores correspondentes (o movemento ecoloxista, o sistema educativo, a administracións ou os medios de comunicación) non traballaban con ela.

Ademais desde o contexto planetario, debatíase se a EA era unha Educación para o Desenvolvemento Sostíbel, se

"Hai menos EA do que semella e as iniciativas existentes están descoordenadas entre si e descontextualizadas"

este era unha evolución da EA ou se simplemente era unha negación da mesma. Hoxe en día non hai diferenciación entre Educación para o Desenvolvemento Sostíbel e a Educación Ambiental, pero daquela ese debate interrompeu o avance. E creo que actualmente aínda non saímos desa situación de parálise.

- Non é contradictoria esa parálise coa permanente evolución da realidade ambiental?

- A Educación ambiental entra sempre en conflito con dinámicas asoballadoras, que reproducen unha liña política ou ideolóxica, e debémonos a un sistema de mercado que ten unhas consecuencias. A EA é bastante reactiva aos conflitos que van xurdindo, e como non ten un marco profesional recoñecido, non ten a posibilidade de facer unha estratexia propia para construír unha alternativa educativa para afrontar as problemáticas ambientais.

- Como se pode superar o "parón"?

- A nivel galego, a SGEA ten un convenio coa Consellaría de Medio Ambiente para facer unha revisión da diagnose da Educación Ambiental en Galiza, co gallo de elaborar posteriormente unha nova Estratexia Galega de Educación Ambiental. Levamos dous anos co proxecto e aínda está sen rematar. Agora estamos a actualizar datos, comprobando cal é a tendencia natural da EA no país, e observamos un maior interese por parte dos colectivos ecoloxistas que polos gobernos locais ou empresas.

"Estase facendo unha EA moi ligada á natureza e non á industria, ou ao comercio"

- Refírese ao Proxecto Fénix...

- Si, chamámoslle "Fénix" porque a EA sempre está a renacer logo de ser "queimada". É unha educación que entra en conflito con determinadas prácticas, valores e sentimentos moi asentados na poboación, afeita a estratexias comerciais de venda de produtos e de benestar, o que non nos permite ver a repercusión que teñen as nosas accións sobre outros países, noutras persoas ou no noso propio contorno.

- E cales están sendo os resultados do Proxecto Fénix?

- Pois que en xeral hai menos EA do que aparentemente semella, e as iniciativas existentes están descoordenadas entre si, - non hai unha estratexia común entre os distintos sectores (movemento ecoloxista, medios de comunicación, Administración, Ensino...)-, e están descontextualizadas, é dicir, preséntanse problemáticas ambientais que non teñen que ver coa realidade máis directa. Por exemplo, trabállanse temas como a biodiversidade, sen embargo os incendios non se detectan como un problema ambiental. É unha sinrazón. A poboación non reconece as problemáticas ambientais máis próximas e

a EA contribúe á invisibilidade das mesmas. Por outra banda, a Administración abordada a Educación ambiental desde unha perspectiva máis científica e fóra de contexto ("Coñecementos sobre biodiversidade", "A Conservación da natureza"...), pero non inicie sobre a contaminación das súas augas, sobre a problemática co seu lixo, etc.

- **Quen fai máis Educación Ambiental en Galiza?**

- Destaca a Consellaría de Medio Ambiente en termos de investimento, en actividades propias ou a través de colectivos ecoloxistas e Centros de Educación Ambiental. Tras desta, virían as Administracións locais como elementos propiciadores da EA. Porén é curioso comprobar como a poboación galega adulta manifesta maior confianza nas ideas que transmite o movemento ecoloxista que nas mensaxes emitidas pola Administración pública e as empresas. Noutros contextos europeos, isto sería un absurdo, xa que se supón que a Administración é o referente. Aquí, os ecoloxistas, os educadores ambientais e o profesorado (incluídas as universidades) son os principais referentes de confianza.

- **Paralelamente, a SGEA fixo unha avaliación interna...**

- Si, elaboramos un Plan Estratégico para nós mesmos, unha revisión interna do que somos, por que estamos dentro da SGEA e sobre os criterios de funcionalidade da Sociedade. Comprobamos que existe necesidade de formación, non para os socios/as, senón para o conxunto de persoas que están ligadas á Educación Ambiental. A nosa idea é propor un Plan de Formación, xunto co CEIDA, que ofrezca a posibilidade de acreditarse como Educador Ambiental. Entre tanto, queremos facer algúns cursos relacionados coa avaliación das propostas de EA, comunicación efectiva da EA, etc.; e xornadas bianuais que, proximamente,

Encontro da SGEA no Castro de Vilalonga, maio 2006.

imos dedicar á "Arte e Educación Ambiental".

- **É indispensable o apoio da Administración para acadar os obxectivos da SGEA?**

- Desde logo, aínda que as diferentes Administracións non teñen unha clara intención de apoiar a Educación Ambiental. Aquilo que nós poidamos facer con moito esforzo persoal non é suficiente para acadar unha incidencia real no conxunto da sociedade.

Co actual Executivo seguimos sen ver un interese claro en que a EA chegue a ser un punto forte no sistema xeral (na Administración, no Ensino, na Industria...). Co goberno anterior a SGEA, ADEGA, a SGHN, colectivos de consumidores, organizacións de veciños, universidades,... tivemos a oportunidade de participar no Consello Galego de Medio Ambiente e ao menos conseguimos que os termos "Medio Ambiente" e "Educación Ambiental" figurasen moitas veces como un regulador máis (non só o económico).

- **Como avalía a profesión de Educador Ambiental na actualidade?**

"É curioso comprobar como a poboación galega adulta confía máis nas mensaxes do movemento ecoloxista que nas da Administración"

- Profesionalmente, é un sector semellante ao de Educación de Ocio, Tempo libre ou ao de Educación Social. É un traballo estacional por mor de como o entende a Administración pública (campamentos e colonias de verán, acompañamento de actividades educativas na natureza, programas sociais errantes). Estase facendo unha EA moi ligada á natureza e non á industria, ou ao comercio.

O educador ambiental está mal pagado, tanto se atendemos ás tarefas profesionais que desenvolve, como se consideramos que a maioría dispón dunha licenciatura (Bioloxía, Ciencias ambientais, Pedagogía, Filosofía, Humanidades, etc.) ou estudos medios. Houbo un convenio colectivo aprobado en 2007 (BOE do 19 de xuño) que regulaba o emprego en accións e intervención social, que melloraba bastante a situación para a EA; pero foi recorrido olas grandes empresas de tempo libre e anulouse.

- **Hai moito intrusismo?**

- Cando as persoas que se dedican á Educación Ambiental están detrás da elaboración dunha exposición, material didáctico, guía ou outros recursos perciben intrusismo é porque non está clarificado o espazo profesional. Pero cando descendemos ao espazo intermedio entre Ocio e Educación, aparece o intrusismo máis virulento.

- **Que prioridades ten a SGEA a curto-medio prazo?**

- Seguiremos organizando encontros ou xornadas para favorecer a intercomunicación entre os membros da SGEA, que cada vez son máis. Logo, poñeremos a andar, como un proxecto experimental, o Plan de Formación en Educación Ambiental do que partirán varios cursos. E, en terceiro lugar, manteremos a nosa liña reivindicativa, tanto a través da SGEA como da FEEA (Federación Española de Educación Ambiental), para que a Educación Ambiental volva ter o seu lugar.

Esta parálise nalgún momento se ten que acabar.